

"וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו" (כד, ב') לא להציץ !

"איזה מטבח חדש ציפי קנתה. המלה האחרונה!" "ראית את המכונית החדשה של שגב? עמוסה בכל הגדג'טים החדשניים!" שיחה נפוצה, דיבורים יומיומיים רגילים.

מספרים על סוכן מכירות אחד ששבר את כל שיאי המכירות בחברה בה הוא עובד. כשנשאל על סוד הצלחתו, הוא הסביר שהדבר הראשון שהוא אמר כשמישהו פתח בפניו את הדלת הוא "ראית מה יש לשכנה שלך, הגברת כהן?" והמשפט הזה מעולם לא איכזב.

אבל זו לא הייתה האתיקה היהודית מעולם. אותנו לימדו אחרת, ומערכת הערכים העתיקה שלנו רלוונטית כיום כמו בזמנים עברו. פרטיות, צניעות ודיסקרטיות הן כולן תכונות שבני עמנו טיפחו מאז שהפכנו לעם.

מה היה מיוחד כל כך במשכנות בני ישראל? רש"י מציג פרשנות אחת לפסוק זה, והיא שפתחי אוהליהם של בני ישראל במדבר סודרו באופן כזה שהם לא היו אחד מול השני. באופן זה לא יכלו האנשים לראות מה נעשה באוהלי שכניהם, ופרטיותם נשמרה. למעשה, זהו אחד ההסברים לדברי השבח המפורסמים שאמר בלעם ליהודים, "מה טובו אוהליך יעקב". הנביא הגוי שיבח את כישרונם של היהודים בתכנון ערים, שכן הם הקפידו לשמור על צניעותם ועל פרטיות המרחב האישי שבה חיה משפחתם מכל מיני מציצנים וחטטנים, הידועים גם בכינוייהם "ינטות" ו"נודניקים".

פרשנות אפשרית אחרת ל"לא להציץ לאוהל שכנד" עשויה להיות כדלקמן: אל תביט לתוך אוהל שכנד כדי לעזור לעצמך להחליט מה עליך לעשות. החלטותיך בחייך לא צריכות להתבסס על מה אנשים אחרים עושים או לא עושים, ובוודאי שלא על מה שיש או אין לשכנים שלך.

עובדים סוציאליים כיום יעידו בכאב כי משפחות מתפרקות לעתים קרובות בגלל קשיים כלכליים ובגלל הלחצים שאלה מביאים לתוך חיי הנישואין. אלא שרבים מן הלחצים הללו נגרמים על ידי בני הזוג עצמם. לקוחותיהם מתוודים כי הם לא באמת היו זקוקים למטבח החדש או למכונית החדשה, אלא שכאשר חבריהם עלו מדרגה הם חשו לחץ להשתוות אליהם כדי לשמור על מעמדם החברתי.

בין שזה מטבח, מכונית, חופשה או הצעקה האחרונה בשטח הטכנולוגיה הדיגיטאלית, הרי אם אנו מרשים שישפטו אותנו לפי הקריטריונים של אחרים, אנו חושפים את עצמנו להמון לחץ לא הכרחי. אפילו שמחה – כמו נישואין או בר מצווה – יכולה להכניס אותנו לאווירה של "להתחרות בשכנים", החל בהזמנה המסוגננת בעלת שבעת העמודים שצריכה להישלח במסירה אישית לכל אורח ואורח, וכלה בערב הריקודים היוקרתי הכולל ארוחת ערב מקושטת בפסלי כבד קצוץ. למה? הכל כי אנו עסוקים בלהסתכל מאחורי כתפינו או בלהציץ לחצרם של שכנינו.

עיקרון זה חל גם לגבי צדקה. בית הכנסת או מוסד צדקה כלשהו מבקש את תרומתנו, ואיך אנו נענים לבקשה? "טוב, אם מר כד-וכך שהוא מולטי-מיליונר תרם רק \$10,000 אז כל מה שאני צריך לתת זה \$10!" – מה זה משנה מה מישהו אחר נתן או לא נתן? עליכם לתת את מה שאתם מסוגלים לתת, בלי כל קשר למה נתנו אחרים.

כמה טינה, מרירות ואכזבה יכולנו למנוע אילו לא היינו מנסים להתאים את עצמנו לסטנדרטים של אנשים אחרים! היינו הרבה יותר מאושרים אילו היינו מתבוננים בעצמנו בלבד ומשיגים את שביכולתנו להשיג בלי להשוות את עצמנו לאחרים. אם ברצונכם ליהנות מברכות "מה טובו אוהליך" או אפילו רק מניהול טוב של משק הבית, השאירו את עיניכם ואת אפכם בתוך אוהלכם שלכם, ואז גם אתם תהיו שבעי רצון ונחת. (בית חב"ד)

אהבת ישראל

הוא לא מהעדה שלי! (המשך)

כמה שלום היה מתרבה אלו היינו מודעים בפשטות לדברים אלה. לגבי הקדוש ברוך הוא אין הבדל אם אתה ספרדי או אשכנזי או תימני. תאמיני, שלאחר פטירתך מן העולם, לא ישאלו אותך מאיזה עדה היית. ולמעלה, בגן עדן, אין מחלקות לאשכנזים לבד ולספרדים לבד. המחלקות שם נמדדות לפי מדרגות שומרי התורה והמצוות, והעדה לא משנה כלום. אם הרבית תורה ומצוות - תשב עם האבות הקדושים וצדיקי עליון, ותהיה מאיזה עדה שתהיה.

השטן, הוא שגנז את התקון הנפלא הזה שרצה בו ה' שישלגו ישראל לעדות שונות למען תקון עולמו, שיעבדוהו בטבעים שונים ובאפנים שונים כשכל אחד משלים את השני, כי כל עדה עושה תקונים שונים מה שאין עדה אחרת יכולה לעשות. וכמו שלא יקנאו חיל הים בחיל האויר, כי זה נצרך וגם זה נצרך, וכל אחד מגן על מולדתו באפן אחר, ובסך הכל - בכך מבטחת המדינה מפני האויב. ולו יציר שיריבו אותם חילות ביניהם - חריבו את המדינה כליל. כמו כן הקדוש ברוך הוא פלג את עמו לתועלת, לפי שאי אפשר לחיל אחד לעשות הכל לבדו, אזי כל אחד עושה משהו, וביחד נשלמת העבודה.

ובא השטן, ונצל פלוג זה שיכול להיות תקון גדול, ועשה ממנו קלקול גדול להרס ולחבל בכרם ה', וכל עדה חושבת שהיא רצויה יותר בעיני ה' והשנייה פחות, וזה שקר גדול, כי בכך בסך הכל מתעבת את עצמה בעיני ה' יותר. וכי מלך שיש לו כמה בנים ונתן לכל בן תפקיד מסים, וכי זה רצונו שיקום אה על אחיו וישנאהו או יקנא בו על פי הוא בתפקיד אחר ושונה משלו! הנה קין קם על הגל מקנאה שה' רוצה בו יותר ולבסוף הרגו. האם נחת רוח עשה בכך לה' הלא נתקלל על כך ונדחה מאת ה' (רי' יעקב ישראל לוגאסי)

אמונה

טו. כשנופל איזה קשיא על השם יתברך, אזי תשתק, ועל-ידי השתיקה מחשבותיך בעצמם ישיבו לך תרוץ על קשיותיך. ספר המידות)

לבטל תורה כדי לשמחם

וכן פסק מרן זצ"ל בשו"ת יביע אומר חלק ד (יורה דעה סימן יט), שכל מצוה שיכולה להתקיים על ידי אחרים, אין מבטלים תלמוד תורה בשבילה. וסיים שאם משער שתהיה תועלת בהליכתו כגון שיאמר שם דברי תורה וכדומה, מוטב שילך. ע"ש. וכיוצא בזה כתב בשו"ת צניף אליעזר בקונטרס רמת רחל (חלק ה פרק ג) בשם השאילת דוד מקארלין. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

פגישה מההשגחה

זמן רב היה כ"ק אדמו"ר הרי"צ (רבי יוסף-יצחק שניאורסון) מליובאוויטש נתון למעקב הדוק של הבולשת הרוסית. מרגלים נשתלו בין חסידיו, תנועותיו נצפו ונרשמו, וכל התבטאויותיו ומעשיו תועדו בספר שחור שהתעבה ותפח. המנהיג היהודי, שהתעלם מכל האזהרות ששוגרו אליו, והקים מערכת מסועפת של מוסדות יהודיים ברחבי המדינה, העלה את חמת השלטון ואנשי המחלקה היהודית, היבסקציה. אלה ארבו לו וחיכו לרגע המתאים, כדי לבוא עמו חשבון על כל 'פשעיו'.

באמצע חודש אדר-א תרפ"ז נסע הרבי ברכבת מלנינגרד למוסקוה. לאחר לילה של נסיעה, נכנס משמשו של הרבי לתאו ומסר לו כי הנוסע בתא השכן מבקש להיכנס ולשוחח עמו. הרבי הביע את הסכמתו וכעבור כמה רגעים הופיע האיש. הוא קד קידת נימוסין והתיישב. "קוראים לי מארק סמיונוביץ' בשקוב", הציג האיש את עצמו. "הנני יו"ר מועצת השלטון בצ'ליאבינסק וחבר הג-פ-או (המשטרה החשאית) הכללית", הוסיף. "ואדוני?", שאל מיד, "מה שמו ותוארו?". "שמי יוסף-יצחק שניאורסון ותוארי הוא – 'יהודי', ענה לו הרבי. לאחר הרהור קל הוסיף הרבי: "אדם יכול לשאת תארים שונים, אך כולם בני חלוף. לעומת זאת, התואר 'יהודי' הוא נצחי, שכן 'ישראל אף-על-פי שחטא – ישראל הוא'". שריר דק זע במצחו של האיש. לרגע השפיל את עיניו אך מיד שב והישיר את מבטו. "נולדתי באורשה, שבאזור מוהילוב", החל לומר. "הוריי וזקניי היו חסידי ליובאוויטש. שתי סבותיי, מצד אבי ומצד אימי, עוד הלכו ברגל אל רבותיהן בליובאוויטש – רבי מנחם-מענדל (ה'צמח צדק') ורבי שמואל (המהר"ש)".

לפתע נראה היה כי העיסוק בעברו המשפחתי מכביד עליו. הוא עצר את שטף דבריו ושאל באיזה מלון במוסקוה יתאכסן הרבי. "במלון 'סטארא ורווסקאיה'", ענה הרבי. "היו בריאים והצליחו בדרככם", איחל ויצא. כעבור יומיים, בעוד הרבי שוהה בחדרו במלון, הופיע מארק סמיונוביץ' בשקוב. הרבי קיבלו במאור-פנים, והוא המשיך לגולל את סיפור חייו מהנקודה שבה עצר בפעם הקודמת. הוא סיפר כי למד בישיבה עד גיל שבע-עשרה, וכי לאחר מכן זנח את דרך היהדות והצטרף למהפכנים הקומוניסטים.

לפתע נפתחה דלת החדר בפראות וארבעה אנשים התפרצו פנימה, אוחזים אקדחים שלופים. אחד מהם היה קראטוב, איש היבסקציה, שישב במשרד המלון ומשם פיקח על אורחי המלון ומעשיהם. הוא הכיר את הרבי. "האזרח שניאורסון, אתה עצור!", קרא וקצף על שפתיו. "אל תזוז ממקומך; אם תזוז אירה בך!", צעק. הרבי לא הגיב והוא המשיך בצעקותיו. "היכן חפציך? רצוני לבדוק אותם. גרישקה, סגור את הדלת!", הורה לאחד מאנשיו.

בשקוב הביט בנעשה ונראה כמתאמץ להתאפק. קראטוב הורה לחבריו לבדוק את החדר ביסודיות. השלושה החלו להפוך את חפציו של הרבי ולפזרם על הרצפה, בעוד קראטוב עצמו מתיישב בגסות על כיסא ומספר כיצד רתם באמצע סלבו עירו שני רבנים לעגלה טעונה זבל והריצים ברחובות העיר עד שאפסו כוחותיהם. "אנחנו הצעירים הנאורים, חברי תנועת ה'קומסומול' (תנועת הנוער הקומוניסטית), נעשה בכך שמות ונעקור את הרבנים הפנטיים מהשורש... לפניך שתי ברירות – למות מכדור רובה או להירקב באיי סולובקי..."

לפתע, כאילו לראשונה הבחין קראטוב בבשקוב, והחל להשתלח גם בו. "עמוד, חבר, ונבדוק גם את כיסיך. אולי אתה אחד משליחיו של האזרח שניאורסון לבנות מקוואות ותלמודי-תורה, או לתמוך באנטי-מהפכנים!..." זה היה הרגע שבו פקעה סבלנותו של בשקוב. הוא קם ממקומו, הסיר את כובעו מעל ראשו וזרק לעבר קראטוב וחבריו מילה כלשהי, תוך הצגת תעודה שהוציא מכיסו. פניו של קראטוב חוורו כסיד. הוא ושלוש מלווי נסוגו באימה לאחור ונצמדו לקיר.

"גש אליי והצג את תעודתך", הורה בשקוב לקראטוב בקול קר כקרח. האחרון היה מבוהל ומבולבל לגמרי. "התעודה... השארתי אותה במשרדי...", גמגם. בשקוב הורה לו למהר למשרדו ולהביא משם את התעודה. גם מהאחרים דרש לראות תעודות, אך הם הודו שאין בידיהם כל תעודה. "עליכם לסור מחר למשרד הג-פ-או, אל החוקר ירמלוב", אמר להם. כשחזר קראטוב והתעודה בידו, הורה לו בשקוב לגשת גם-כן למחרת אל החוקר ירמלוב במשרדי הג-פ-או, כדי שהלה "ירענן את זיכרונוך בכל הקשור לחוקי הביקורים והחיפושים אצל אזרחים".

קראטוב החל להתנצל ולבקש על נפשו, אך בשקוב שילח אותו ואת חבריו בבוז מהחדר. לאחר צאתם, התנצל בשקוב לפני הרבי באומרו כי אלה צעירים שדעתם קלה. הרבי נפרד ממנו לשלום, וכשהדלת נסגרה עמד להתפלל תפילת ערבית. הוא ידע שאילוא המפגש המפתיע שזימנה לו ההשגחה העליונה, יומיים קודם-לכן, ברכבת, הערב הזה היה מסתיים אחרת לגמרי... אך הצלה זו הייתה זמנית בלבד. ארבעה חודשים לאחר מכן, בט"ו בסיוון, נאסר הרבי. השלטונות רצו למצות איתו את הדין, אך בחסדי ה' שוחרר הרבי לחופשי כעבור פחות מחודש. ביי"ב בתמוז התבשר על השחרור ולמחרת, ביי"ג בתמוז, יצא לחירות. (שיחת השבוע – חב"ד)